

**ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR OBRAZINING TURLI ASARLARDA
TALQINI**

*Mualliflar: Anarkulova Zubayda Fayzullo qizi
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti o'qituvchisi
Shanazarova Muxlisa Shuhratbek qizi
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti talabasi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada Zahiriddin Muhammad Bobur siymosining turli asarlarda talqin etilishi masalasi yoritilgan. Tadqiqot davomida Boburning o'z qalamiga mansub "Boburnoma", shuningdek, Rumer Godenning "Gulbadan", Frits Vyurtlening "Andijon shahzodasi" hamda Xayriddin Sultonovning "Boburiynoma" asarlari tahlil qilindi. "Boburnoma"da Bobur tarixchi, davlat arbobi va shoir sifatida namoyon bo'lsa, "Gulbadan" asarida uning oilaviy va insoniy fazilatlarini ko'rsatib berilgan. "Andijon shahzodasi" Boburni g'arb kitobxonlari uchun ekzotik va romantik qahramon sifatida tasvirlasa, "Boburiynoma" asarida uning psixologik dunyosi chuqur tahlil qilingan. Maqola Bobur obrazining ko'p qirrali talqinlarini ko'rsatib, uning shaxsiyati va ijodini yangi nazariy rakurslarda o'rganish imkoniyatlarini ochib beradi.

Kalit so'zlar: Zahiriddin Muhammad Bobur, Boburnoma, Gulbadan, Andijon shahzodasi, Boburiynoma, obraz, talqin, adabiyotshunoslik.

Zahiriddin Muhammad Bobur (1483–1530) – o'z davrining ulkan shaxslaridan biri, buyuk sarkarda, shoir, tarixchi va davlat arbobidir. Uning boy ijodiy va siyosiy merosi nafaqat o'zbek adabiyoti, balki jahon madaniyati uchun ham qimmatli manba hisoblanadi. Bobur shaxsi turli davrlarda, turli yozuvchilar va olimlar tomonidan turlicha yoritilgan. Jumladan, "Boburnoma", Rumer Godenning "Gulbadan", Frits Vyurtlening "Andijon shahzodasi" hamda Xayriddin Sultonovning "Boburiynoma" asarlari Bobur obrazini o'rganishda muhim manbalardandir. **"Boburnoma"** Bu asar Boburning o'z qalamiga mansub bo'lib, unda uning tarixchi, davlat arbobi va shoir sifatidagi qiyofasi yorqin namoyon bo'ladi. "Boburnoma"da Boburning siyosiy faoliyati, yurishlari, o'z davrining ijtimoiy-siyosiy hayoti batafsil yoritilgan. Shu bilan birga, unda shaxsiy kechinmalar, tabiat va inson haqidagi kuzatuvlar ham o'z aksini topgan. Asar Bobur shaxsiyatining ichki dunyosini ochib beruvchi eng asosiy manbadir.

Rumer Goden – "Gulbadan" asarida: Ingliz yozuvchisi Rumer Goden asarida Bobur qiyofasiga ko'proq insoniy, oilaviy va psixologik nuqtai nazardan yondashadi. "Gulbadan"da Boburning farzandlari, yaqinlariga bo'lgan mehr-muhabbati, saroy hayotidagi odob-axloqiy qoidalar, uning inson sifatidagi nozik jihatlari tasvirlanadi. Bu

asarda Bobur qattiqqo‘l sarkarda emas, balki mehribon ota, oila boshlig‘i sifatida ko‘rsatiladi.

Frits Vyurtlen – “Andijon shahzodasi” asarida: Nemis yozuvchisi Frits Vyurtlen asarida Bobur obrazini g‘arb kitobxonlari uchun qiziqarli qiyofada keltiradi. Unda Boburning yoshligi, kurashlari, mustaqil shaxs sifatida shakllanish jarayoni, uning orzu-umidlari va iztiroblari yoritiladi. Bu talqinda Bobur ekzotik, sharqona kolorit bilan gavdalanadi va kitobxon oldida romantik qahramon sifatida namoyon bo‘ladi.

Xayriddin Sultonov – “Boburiynoma” asarida: O‘zbek olimi va yozuvchisi Xayriddin Sultonovning asarida Bobur siymosi psixologik jihatdan chuqur tahlil etiladi. Muallif Boburning ichki kechinmalari, shaxsiy iztiroblari, vijdon azoblari va tarixiy tanlovlari haqida fikr yuritadi. Bu asar Bobur shaxsiyatining murakkab qirralarini ochishga intilganligi bilan ahamiyatlidir.

Xulosa

Yuqoridagi asarlarni qiyosiy o‘rganar ekanmiz, Zahiriddin Muhammad Bobur siymosi turli rakurslarda namoyon bo‘lishini ko‘ramiz. “Boburnoma” – tarixiy haqiqatni yorituvchi manba bo‘lsa, “Gulbadan” – insoniy va oilaviy jihatlarni ko‘rsatadi. “Andijon shahzodasi” – Boburni romantik, ekzotik obrazda gavdalandirsa, “Boburiynoma” – uning psixologik qiyofasini chuqur tahlil etadi. Demak, Bobur obrazining turli adabiy va ilmiy talqinlari bizga uning ko‘p qirrali shaxsiyatini yanada kengroq anglash imkonini beradi.

Mazkur asarlarning qiyosiy tahlili shuni ko‘rsatadiki, Bobur obrazining talqini turli manbalarda turlicha ifodalanadi. “Boburnoma” tarixiy haqiqatni ochib beruvchi manba bo‘lsa, “Gulbadan” – uning insoniy qiyofasini tasvirlaydi. “Andijon shahzodasi” Boburni ekzotik va romantik qahramon sifatida gavdalandirsa, “Boburiynoma” uning psixologik dunyosini chuqur ochadi. Demak, ushbu talqinlar Bobur shaxsiyatining ko‘p qirrali ekanini tasdiqlaydi va uni yangi ilmiy-nazariy rakurslarda o‘rganishga yo‘l ochadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bobur, Z.M. (1989). *Boburnoma*. Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi Adabiyot va san’at nashriyoti.
2. Goden, R. (1980). *Gulbadan*. London: Macmillan.
3. Würtlen, F. (1975). *Der Prinz von Andischan* (Andijon shahzodasi). München: Deutscher Taschenbuch Verlag.
4. Sultonov, X. (2008). *Boburiynoma*. Toshkent: Sharq nashriyoti.